

Det Kongelige Justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 201107199 EP PSW/HEA/mk
Vår ref: JAL-11/7489-2 (Forbrukerrådet),
Vår ref: 12-5420 (Virke) og
Vår ref: GA-029/2012 (Distansehandel Norge)

Oslo, 24.02.2012

Høring - EU-kommisjonens forslag til en europeisk salgslov for grensekryssende kontrakter

1. Innledning

Det vises til departementets høringsbrev av 25 november 2011. Hovedorganisasjonen Virke, Distansehandel Norge og Forbrukerrådet sender med dette felles høringssvar i saken.

Hovedorganisasjonen Virke (Virke) er den raskest voksende hovedorganisasjonen i Norge, og representerer nærmere 16 000 virksomheter med mer enn 200 000 ansatte.

Distansehandel Norge (Norsk Distansehandelforening BA) har siden etableringsåret 1983 arbeidet for at postordre, senere også internetthandel, skal være en trygg og kundesvennlig distribusjonsform. Derfor etablerte foreningen i februar 2011 sertifiseringsordningen Trygg E-handel, www.tryggehandel.no.

Forbrukerrådet (FR) er forbrukernes interesseorganisasjon.

Både Virke, Distansehandel Norge og FR er positive til tiltak som kan styrke det indre marked og forenkle handel over landegrensene for både forbrukere og næringsdrivende. Forslaget er ment å skulle tilgodese næringsdrivende og forbrukere. Som representanter for disse gruppene vil vi imidlertid understreke at forslaget etter vårt syn ikke vil gi økte incentiver til å handle over landegrensene, og at forslaget verken vil gavne forbrukere eller næringsliv. Tvert i mot vil forslaget etter vårt syn medføre ulemper for begge grupper.

Forslaget fra Kommisjonen innebærer i korthet at det innføres en ny og frivillig salgslov som partene kan velge. Vi har flere grunnleggende innvendinger til forslaget.

For det første baserer forslaget seg på forutsetninger knyttet til selgers kostnader ved å selge til et nytt land. Dette er forutsetninger som verken er tilstrekkelig dokumentert eller sannsynliggjort. Dette er åpenbart for business to business (b2b), men gjelder også for business to consumer (b2c). Det er trolig andre forhold som er hovedårsaken til at det indre marked ikke har nådd sitt fulle potensiale, f eks manglende bredbånddekning, språkproblemer, ønske om å handle ansikt til ansikt mv. For det andre tar Kommisjonen mest sannsynlig feil når den hevder at forslaget vil gi betydelig økonomisk vekst. Eventuell ny handel over landegrensene som følge av CESL vil sannsynligvis kompenseres av en omtrent tilsvarende nedgang i eksisterende handel, se punkt 3. For det tredje vil forslaget føre til konkurransevridning, se punkt 4. For det fjerde vil forslaget føre til økt forvirring og ekstra komplikasjoner for alle markedsaktører, jf. punkt 5. For det femte er forslaget etter vårt syn i strid med det EU-rettslige prinsippet om subsidiaritet, se punkt 6.

For b2b har forslaget en svært begrenset verdi. Dette kommenteres i punkt 7.

2. Forslaget er basert på et uriktig premiss

Forslaget baserer seg på et premiss om at hver selger bruker ca 10.000 euro i advokatutgifter for på forhånd å sette seg inn nasjonal kontraktsrett i hvert nytt land han ønsker å selge til. Vår erfaring tilsier at dette premisset ikke stemmer. Det finnes heller ingen fornuftig grunn til at en selger alene skulle bruke så mye penger på dette. Det minnes om at en selger etter Rom 1-forordningen kan velge hvilket lands rett som skal gjelde for avtaleforholdet. Det er bare i de tilfeller der kjøper påberoper seg en ufravikelig regel fra sitt hjemlands rett som gir sterkere beskyttelse enn loven i det land som gjelder etter avtalen, at det er nødvendig for selger å forholde seg til fremmed rett. Det vil være både mer rasjonelt og mer økonomisk å bruke ressurser på et slikt spørsmål først når dette eventuelt måtte oppstå.

Også Kommisjonens Flash Eurobarometer 321 indikerer at premisset er uriktig: 45% av alle spurte selgere (selger som faktisk selger over landegrensene) svarte at contract law hadde ingen som helst betydning for deres valg om å selge over landegrensene. 37% svarte at contract law hadde enten minimal eller en viss betydning, men ikke stor betydning. Det er lite sannsynlig at selgere i denne gruppen på 82% faktisk har brukt 10.000 Euro pr land på advokatutgifter knyttet til kontraktsrettslige spørsmål.

3. Forslaget vil ikke gi den påståtte økonomiske veksten

Kommisjonens påstander om at forslaget vil gi betydelig økonomisk vekst i EU, synes betydelig overdrevne. Kommisjonens Vice-President Viviane Reding uttalte 6 oktober 2011¹ at: "The contract law patchwork across the EU hampers the Single Market and is a barrier to growth. The trade that is presently lost costs the EU economy at least 26 billion euro every year". Det er gjentatt flere ganger at forslaget har et potensiale på mellom 26 og 180 milliarder euro pr år i ny handel over landegrensene. Kommisjonen framstiller dette som økonomisk vekst for EU.

¹ I sin tale "A Common Sales Law for the European Union: Helping Start-Ups to driving Growth, Jobs and Innovation", på "2011 Innovation Summit organised by the Lisbon Council", i Brussel 6 oktober 2011.

Virke, Distansehandel Norge og Forbrukerrådet mener disse påstandene bygger på en gal tolkning av de beregningene som er foretatt. Tallene som benyttes stammer fra beregninger om såkalte "opportunity costs" i Kommisjonen Impact Assessment. Dette er beregninger over verdien av hvor mye mer selgerne vil ønske å tilby over landegrensene dersom CESL innføres. Selve beregningen er i seg selv svært usikker, men hovedproblemet er at et slikt (eventuelt) økt tilbud ikke fører til tilsvarende økonomisk vekst. Det måtte i så fall forutsette at det potensielle nye salget kom i tillegg til eksisterende salg, i stedet for å erstatte eksisterende salg, noe som er relativt urealistisk. Så lenge kjøpekraften er uendret, vil eventuelt nytt salg over landegrensene føre til reduksjon i verdien av eksisterende innenlands handel og/eller eksisterende handel over landegrensene, langt på vei tilsvarende det nye salget. Dette er i samsvar med grunnleggende samfunnsøkonomisk teori, som sier at et positivt skift i tilbudskurven vil føre til noe mer salg til noe lavere priser, og samfunnets samlede inntekt vil være relativt uendret.

4. Forslaget vil virke konkurransevridende

I forslaget til forbrukerdirektiv fra 2008, drøftet Kommisjonen om direktivet skulle gjelde kun for grenseoverskridende handel eller også for innenlandsk handel. Kommisjonen kom til at det første alternativet ville føre til "distortion of competition" og valgte derfor heller det siste alternativet. Det er derfor noe overraskende at Kommisjonen tre år senere foreslår et regelverk som kun skal gjelde for grenseoverskridende handel. Virke, Distansehandel Norge og Forbrukerrådet antar at de samme motforestillingene som ble trukket fram i arbeidet med forbrukerdirektivet gjør seg gjeldende også nå.

5. Forslaget vil gi en mer uoversiktlig og komplisert situasjon for alle markedsaktører

Forslaget innebærer at det innføres enda et regelverk som det forutsettes at næringsdrivende og forbrukere skal sette seg inn i. Dette vil føre til en mer uoversiktlig og komplisert situasjon for markedsaktørene. Næringsdrivende i EU har allerede tilstrekkelig valgfrihet når det gjelder hvilket lands lov som skal gjelde for avtalen, se punkt 2, og har ikke behov for enda et alternativ. For forbrukerne er det enda klarere. Forbrukere flest har for det første ikke forutsetninger for å sette seg inn i ulike lands rettsregler og deretter gjøre seg opp en mening om hvilket rettssystem som er best. Derfor er forbrukerrettens tradisjonelle prinsipp at forbrukernes lovbestemte rettigheter ikke skal kunne fravikes ved avtale. Når det gjelder avtaler om lovvalg, er prinsippet uttrykt gjennom Rom-forordningen artikkel 6 som bestemmer at en lovvalgsavtale ikke skal frarøve forbrukeren ufravikelige rettigheter i hans hjemlands rett, dvs at forbrukeren skal være sikret hjemlandets rettigheter dersom disse går lenger enn det valgte landets rett. Kommisjonens forslag innebærer at dette grunnleggende prinsippet settes til side. Det betyr for det første at det i teorien forutsettes at den enkelte forbruker selv skal foreta et begrunnet valg mellom å være regulert av det nye instrumentet, og dermed fraskrive seg hjemlandets eventuelle tilleggsrettigheter, eller å si nei til det nye instrumentet og være sikret hjemlandets rettigheter. Det er helt urealistisk at forbrukere flest har forutsetninger for å foreta en slik avveining.

Realiteten i forslaget er for øvrig at "det frivillige instrumentet" er frivillig for selger, ikke for kjøper. Med det menes at det vil være selger som gjennom sine standardvilkår bestemmer om

kjøpet reguleres av det nye instrumentet, eller ikke. Kjøpers valgfrihet vil være begrenset til å bestemme om han skal si ja eller nei til å kjøpe på selgers betingelser.

6. Forslaget er i strid med subsidiaritetsprinsippet

Flere EU-staters parlamenter har konkludert med at forslaget er i strid med det EU-rettslige prinsippet om subsidiaritet. Det vil si at målet med forslaget bedre kan oppnås gjennom regulering på et lavere nivå. Virke og Forbrukerrådet mener som nevnt ovenfor at forslaget ikke vil føre til målet, som er et mer velfungerende indre marked. Dersom det hadde vært slik at forslaget ville ha hatt en positiv nettoeffekt på det indre marked, måtte man ha vurdert om tilsvarende effekt kunne vært oppnådd på en mindre inngripende måte enn gjennom EU-lovgivning, f eks gjennom standardavtaler.

7. Forslaget har ingen verdi for handel mellom næringsdrivende

I handel mellom næringsdrivende er det relativt åpenbart at forslaget ikke har noen tilleggsverdi. Her er det avtalefrihet, og styrkeforholdet mellom partene er mer jevnbyrdig enn i forbrukerforhold. Det er ingenting som tyder på at kontraktsretten utgjør en handelshindring i b2b-handel, og forslaget om å regulere handel mellom næringsdrivende har dermed liten verdi.

8. Konklusjon

Virke, Distansehandel Norge og Forbrukerrådet anser at forslaget om en europeisk salgsløp for grensekryssende kontrakter verken vil gavne næringsliv eller forbrukere. Vi vil derfor oppfordre regjeringen til å gå i mot forslaget.

Med vennlig hilsen

Vibeke Hammer Madsen
Administrerende direktør Virke

Gerhard Anthun
Daglig leder Distansehandel Norge

Randi Flesland
Direktør Forbrukerrådet